

- أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى (33) وَ أَعْطَى قَلِيلًا وَ أَعَدَّى
- (34) أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَى (35) أَمْ لَمْ يُنَبِّأُ
- بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى (36) وَ إِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَى
- (37) أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى (38) وَ أَنْ لَيْسَ
- لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى (39) وَ أَنْ سَعِيَهُ سَوْفَ يُرَى
- (40) ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَى (41) وَ أَنْ إِلَى
- رَبِّكَ الْمُنْتَهَى (42) وَ أَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَ أَبْكَى
- (43) وَ أَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَ أَحْيَا (44) وَ أَنَّهُ خَلَقَ
- الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَ الْأُنثَى (45) مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى
- (46) وَ أَنْ عَلَيْهِ النَّشْأَةُ الْأُخْرَى (47) وَ أَنَّهُ هُوَ
- أَعْنَى وَ أَقْنَى (48) وَ أَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشُّعْرَى (49) وَ
- أَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى (50) وَ ثَمُودَ فَمَا أَبْقَى (51)

وَقَوْمٍ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى

(52) وَ الْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى (53) فَغَشَّاهَا مَا غَشَّى

(54) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى (55) هَذَا نَذِيرٌ مِنْ

النُّذُرِ الْأُولَى (56) أَزِفَتِ الْأَزْفَةُ (57) لَيْسَ لَهَا مِنْ

دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ (58) أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ

(59) وَ تَضْحَكُونَ وَ لَا تَبْكُونَ (60) وَ أَنْتُمْ

سَامِدُونَ (61) فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَ اعْبُدُوا (62)

Seest thou one who turns back, gives a little, then hardens (his heart)? What! Has he knowledge of the unseen so that he can see? Nay, is he not acquainted with what is in the books of Moses- and of Abraham who fulfilled his (commandment)namely, that no bearer of burdens can bear the burden of another; that man can have nothing but what he strives for; that (the fruit of) his striving will soon come in sight; then will he be rewarded with a reward complete; that to thy Lord is the final goal; that it is He who grantethlaughter and tears; that it is He who grantethdeath and life; that He did create in pairs,- male and female, from a sperm-drop when lodged (in its place); that He hath promised a second creation (raising of the dead);

~~~~~
that it is He who giveth wealth and satisfaction; that He is the Lord of Sirius (the mighty star); and that it is He who destroyed the (powerful) ancient 'Ad (people), and the Thamud, He left no trace of them. And before them, the people of Noah, for that they were (all) most unjust and most insolent transgressors, and He destroyed the overthrown cities (of Sodom and Gomorrah), so that there covered it that which covered. Then which of the favours of thy Lord, (O man,) wilt thou dispute about? This is a warner, of the (series of) warners of old! The (hour) ever approaching draws nigh: No one but Allah can disclose it. Do ye then wonder at this recital? And will ye laugh and not weep, - wasting your time in vanities? But fall ye down in prostration to Allah, and adore (Him)!

پھر اے نبیؐ، تم نے اُس شخص کو بھی دیکھا جو راہِ خدا سے پھر گیا اور تھوڑا سا دے کر رک گیا؟ کیا اس کے پاس غیب کا علم ہے کہ وہ حقیقت کو دیکھ رہا ہے؟ کیا اُسے اُن باتوں کی کوئی خبر نہیں پہنچی جو موسیٰؑ کے صحیفوں اور اُس ابراہیمؑ کے صحیفوں میں بیان ہوئی ہیں جس نے وفا کا حق ادا کر دیا؟ یہ کہ کوئی بوجھ اٹھانے والا دوسرے کا بوجھ نہیں اٹھائے گا، اور یہ کہ انسان کے لیے کچھ نہیں ہے مگر وہ جس کی اُس نے سعی کی ہے، اور یہ کہ اس کی سعی عن قریب دیکھی جائے گی اس کی پوری جزا اسے دی جائے گی، اور یہ کہ آخر کار پہنچنا تیرے رب ہی کے پاس ہے، اور یہ کہ اُسی نے ہنسایا اور اُسی نے رلایا، اور یہ کہ اُسی نے موت دی اور اُسی

نے زندگی بخشی، اور یہ کہ اُسی نے نر اور مادہ کا جوڑا پیدا کیا ایک بوند سے جب وہ
ٹپکائی جاتی ہے، اور یہ کہ دوسری زندگی بخشنا بھی اُسی کے ذمہ ہے، اور یہ کہ اُسی
نے غنی کیا اور جائداد بخشی، اور یہ کہ وہی شعرئِ کارب ہے، اور یہ کہ اُسی نے عاد
اولیٰ کو ہلاک کیا، اور شمود کو ایسا مٹایا کہ ان میں سے کسی کو باقی نہ چھوڑا، اور اُن
سے پہلے قوم نوح کو تباہ کیا کیونکہ وہ تھے ہی سخت ظالم و سرکش لوگ، اور اوندھی
گرنے والی بستنیوں کو اٹھا پھینکا، پھر چھادیا اُن پر وہ کچھ جو (تم جانتے ہی ہو کہ) کیا
چھادیا۔ پس اے انسان، اپنے رب کی کن کن نعمتوں میں تو شک کرے گا؟" یہ
ایک تشبیہ ہے پہلے آئی ہوئی تشبیہات میں سے۔ آنے والی گھڑی قریب آگئی
ہے، اللہ کے سوا کوئی اُس کو ہٹانے والا نہیں۔ اب کیا یہی وہ باتیں ہیں جن پر تم
اظہارِ تعجب کرتے ہو؟ ہنستے ہو اور روتے نہیں ہو؟ اور گا بجا کر انہیں ٹالتے
ہو؟ جھک جاؤ اللہ کے آگے اور بندگی بجلاؤ۔

فیر ऐ नबी, तुमने उस शख्स को भी देखा जो राहे-खुदा से फिर गया
और थोड़ा-सा देकर रुक गया? क्या उसके पास गैब का इल्म है कि
वह हकीकत को देख रहा है? क्या उसे उन बातों की कोई खबर नहीं
पहुँची जो मूसा के सहीफों और उस इबराहीम के सहीफों में बयान हुई
हैं जिसने वफा का हक अदा कर दिया? यह कि कोई बोझ उठानेवाला
दूसरे का बोझ नहीं उठाएगा, और यह कि इनसान के लिए कुछ नहीं

मगर वह जिसकी उसने सकी की है, और यह कि उसकी सई अनकरीब देखी जाएगी फिर उसकी पूरी जज़ा उसे दी जाएगी, और यह कि आखिरकार पहुँचना तेरे रब ही के पास है, और यह कि उसी ने हँसाया और उसी ने रुलाया, और यह कि उसी ने मौत दी और उसी ने ज़िन्दगी बख़शी, और यह कि उसी ने नर और मादा का जोड़ा पैदा किया, एक बुँद से जबकि वह टपकाई जाती है, और यह कि दूसरी ज़िन्दगी बख़शना भी उसी के ज़िम्मे है, और यह कि उसी ने गनी किया और जायदाद बख़शी, और यह कि वही शिअरा का रब है, और यह कि उसने आदे-ऊला को हलाक किया, और सूमद को ऐसा मिटाया कि इनमें से किसी को बाक़ी न छोड़ा, और इनसे पहले क्रौमे-नूह को तबाह किया क्योंकि वे थे ही सख़्त ज़ालिम व सरकस लोग, और अँधी गिरनेवाली बस्तियों को उठा फेंका, फिर छा दिया उनपर कुछ जो (तुम जानते ही हो कि) क्या छा दिया | पस ऐ इनसान, अपने रब की किन-किन नेमतों में तू शक करेगा?" यह एक तंबीह है पहले आई हुई तंबीहात में से | आनेवाली घड़ी करीब आ लगी है, अल्लाह के सिवा कोई उसको हटानेवाला नहीं | अब क्या यही वे बातें हैं जिनपर तुम इज़हारे-ताज्जुब करते हो? हँसते हो और रोते नहीं हो? और गा-बजाकर उन्हें टालते हो? झुक जाओ अल्लाह के आगे और बन्दगी बजा लाओ |